

Nové básnictví

1. Kallimachos

Krise básnické tvorby se v nové politické situaci 3. stol. př. n. l. projevuje v návaznosti na změnu společenského postavení “básníka” a na zásadní proměnu obecnstva, pro které tvořil. Autoři působící u ptolemaiovského dvora, jako Kallimachos a Apollónios Rhodský, nebo u dvora seleukovského, jako Euforión, jsou dvorem vydržováni, případně si sami hledají obživu, jako je tomu v případě Theokritově. Nejsou již závislí na posluchačích, spíše berou ohled na to, co od nich očekává obecnstvo elity, složené v podstatě z ostatních spisovatelů, jejichž vkus vyhovuje dvorským kruhům, tedy současně ‘uživatelům’ i ‘plátcům’. Je snadno pochopitelné, že taková změna omezuje význam a úlohu ‘tvůrcí’ práce těchto autorů (zapojených většinou do činnosti nových kulturních zařízení), avšak otevírá také značný prostor novotám a experimentům. Děje se tak v podmínkách vzájemné kritiky, často i nepřátelsky zaměřené. To všechno jsou rysy, které z alexandrijské básnické tvorby činí nevídaně ‘moderní’ jev. Proto se také v následujících epochách několikrát vracejí jako ‘archetyp’.

Na rozdíl od tehdejší kvetoucí literatury vědecké se tito učení básníci potýkají s dosti závažným úkolem: uchovat při životě stávající literární formy skrze jejich obnovu. Odtud, z tohoto pocitu elity bojující o jejich přežití, se zrodila diskuse (poněkud nejasná, ale v žádném případě zbytečná) o tom, jak nejlépe – slovy Pfeiffera – “zachránit poezii z nebezpečí, v němž se ocitla”. Díky tomu lze pochopit propast, která oddělovala napjatý, takřka úzkostlivý tón skladeb, jež tato debata zásadně ovlivnila (např. úvod Kallimachových *Původů* [Aitia]), od jasného slohu, plného důvěry v chápavost posluchače, jakým jsou proniknuty – abychom uvedli stejně známý příklad – Archimédovy předmluvy v podobě listů. Samotné jmenování účastníků debaty je v polemické předmluvě k *Původům* zatemněno náznakovým přívlastkem (o němž však přesně nevíme, nač naráží): jedná se o zlovolné daimóny-kováře, Telchíny (původ tohoto výrazu se snažili vysvětlit už starověcí slovníkáři). Jedno scholion k *Původům*, dochované na papyru (PSI, 1219, frg. 1), obsahuje výčet těch, kteří přicházeli v úvahu pro označení Telchínos: počíná “dvěma Dionýsii” a pokračuje přes Asklépiada a Poseidippa až k Praxifanovi z Mytilény. Moderní badatelé, oprávněně obezřetní, mají-li tento výčet anonymního scholiasty přijmout jako konečný, si kladou otázku, proč nebyl mezi Telchíny zařazen i Apollónios Rhodský. A našli se i takoví (Rostagni), kteří upozornili na skutečnost, že právě Rhodos byl považován za významné sídlo bájných Telchínů natolik, že si dokonce vysloužil jméno “země Telchínů”. Narážky jsou pro spisovatele příznačné; attičtí komikové nechávali ve své době zřetelně zaznívat ze scény přesná jména těch, které napadali, od Sókrata po Eurípida, nemluvě přitom o politikách.

Básník-literát

Kallimachos

Předmluva
k Aitiím

Telchínové Již v prvních řádcích papyru, na němž se tento obtížně srozumitelný úvod (frg. 1 Pfeiffer) dochoval (P. Oxy. 2079, frg. 1), jsou výslovně vymezeny základní pojmy, jichž bylo v diskusi použito: Telchínové, kteří se netěšili oblibě u Múzy, “*cvrčí jako cikády* (ἐπιτρύζουσιν, *epitryzúsín* [výraz použitý poté znovu Euforiónem a Babriem]) *proti mně*”, jenž jsem nese-psal “*jednu jedinou souvislou skladbu* (ἓν ἄεισμα διηκεές, *hen aeisma diénekes*) *složenou z tisíců a tisíců veršů*”. A dále: Telchínové Kallimacha napadají, jelikož píše drobné skladby o malém počtu veršů “jako dítě”, zatímco jeho věk již pokročil. Kallimachos Telchínům odpovídá, nazývá je “*cháskou, která se umí jen vzteky užít*” (τήκειν ἦπαρ, *tékein hépar*, “rozpouštět játra”),¹ a pokračuje: “*klas Démétrin má větší cenu než velká* [... – v papyru slovo schází]”. I zde pomohlo scholion z Florencie, které vysvětluje záhadnou větu jako srovnání rozsáhlé skladby se skladbou krátkou (tou je právě *Hymnus na Démétru*: klas!), pocházející od téhož autora, jímž je ve skutečnosti Filétás. Jméno nikde zmíněno není, ale bylo třeba, aby učenci, jichž se tato polemika týkala (kritikové i kritizovaní), všechno rychle pochopili. Terčem kritiky byl tedy velký, “nepřetržitý” (διηκεές, *diénekes*) epos, podle proslulé kallimachovské definice “velké zlo”, jakým byla např. *Lyde* od epika z konce 5. stol. př. n. l. Antimacha, které si vážil dokonce i Asklepiadés, Kallimachem však byla naopak označena za “dílo těžkopádné a nepropracované” (frg. 398 Pfeiffer). I přes zveličování sporu a přílišné upřednostňování osobních zájmů si uvědomujeme, že se Kallimachos snažil tvářit v tvář krizi prosadit to, co bylo zásadně nové a moderní, a že v oblasti epického básnictví usiloval o úplný rozchod se starými vzory.

**Učená poezie
a literární
polemika**

Tuto ‘modernost’ není však možno chápat doslova; připomeňme, že sám Kallimachos využil jistého tradičního literárního druhu, a to hymnu (*Na Dia, Na Apollóna, Na Artemidu, Na Délos, Na koupel Palladinu, Na Démétru*). Je naopak zvláštní, že těchto šest skladeb, celkem 1 083 veršů, které tvoří úplnou knihu Kallimachových *Hymnů*, představuje – kromě epigramů, pojatých do *Antologie palatinské* – jediné dílo tohoto autora dochované byzantskou tradicí. Za tuto skutečnost vděčíme učenci, jenž sestavil sbírku hymnů (homérských, Kallimachových, Proklových a dalších), která se zachovala

Aítia v rukopisech ze 14. a 15. století. Z díla pro Kallimacha nejprůzračnějšího, totiž z *Původů* (*Aítia*), v nichž se jeho volba ‘moderností’, tedy krátkých a po slohové stránce vytříbených skladeb, snoubí s neobyčejným přehledem v oblasti starožitností a bájesloví, známe dnes díky papyrům 37 zlomků. Ty byly znovu znale uspořádány a vydány Rudolfem Pfeifferem, a tím i zprostředkovány širší veřejnosti. Tradice a novost se v básních, plných učenosti, ovšem prolínají jako dovršení teoretického základu. Odpoutání od starých forem se tu spojuje s trvalou připomínkou tradičních námětů. A tak bezprostředně po předzpěvu proti Telchínům začínaly *Původy* výjevem, v němž spícího autora navštívily helikónské Múzy; ozvěna úvodu Hésiodovy básně *Práce a dny* je zde zcela zřejmá. Výběr námětů, rozebíraných v jednotlivých

¹ Je-li správná etymologie, podle níž jméno Telchínové souvisí se slovesem τήκω (*tékó*, “rozpouštím”), jednalo by se zde také o slovní hříčku.

• **Antologie palatinská (*Anthologia Palatina*)**

Sbírka epigramů různých básníků, jež je obsažena v jednom rukopisu Bibliotheca Palatina v Heidelbergu (č. 23; posledních 100 folií se od r. 1797 nachází v pařížské Bibliothèque nationale, cod. Suppl. gr. 384). Je složena z textů, které v 10. století uspořádal Kónstantínos Kefalás ze starších sbírek, jako byly *Věvec* (Στέφανος, *Stefanos*) Meleagra z Gadar (70 př. n. l.), *Věvec* (Στέφανος, *Stefanos*) Filippa z Thessaloníky (40 př. n. l.) a Agathiův soubor (polovina 6. stol. n. l.). V r. 1299 uspořádal jinou antologii mnich Maximos Planúdes (její autograf – původní rukopis – vlastní benátská Bibliotheca Marciana, cod. Venetus Marcianus 481). Tento Planúdův soubor byl jediným pramenem pro poznání řecké epigramatické tvorby až do nálezů sbírky *Anthologia Palatina* v 16. století. Planúdova sbírka v sedmi knihách je ceněna méně než *Antologie palatinská*, obsahuje však navíc 388 epigramů, jež tvoří v moderních vydáních řecké antologie 16. knihu (*Appendix Planudea*).

Obsah jednotlivých knih: kn. I: 123 křesťanských epigramů; kn. II: popis soch v Zeuxippově veřejném gymnasiu v Kónstantínopoli od Christodóra z Koptu; kn. III: epigramy vyryté do sloupových basreliefů v Apollónově svatyni v Kyziku; kn. IV: Meleagrova, Filippova a Agathiova předmluva; kn. V: milostné epigramy různých autorů; kn. VI: epigramy věnovací (záslibné); kn. VII: náhrobní epigramy; kn. VIII: epigramy sv. Grégoria (Řehoře) z Nazianzu; kn. IX: epigramy epideiktické (názorné); kn. X: epigramy nabádavé; kn. XI: epigramy besední a výsměšné; kn. XII: pederastická poezie Stratóna ze Sard; kn. XIII: epigramy v různých metrech; kn. XIV: aritmetické epigramy a hádanky; kn. XV: epigramy smíšené.

• **Kallimachos z Kyrény**

asi 320/15–240 př. n. l., syn Battův, pracoval v alexandrijské knihovně, jejíž soupis pořídil, nikdy se však nestal jejím správcem (*prostatés*). *Súda* mu připisuje 800 svitků.

Básnické dílo: *Původy* (Αἴτια, *Aitia*, 4 kn.), tj. počátky slavností, obyčejů, kultů, názvů. Delší zlomky: *Ikos* (Ἰκός), *Bereničina kadeř* (Βερενίκης Πλόκαμος, *Berenikés Plokamos*), předmluva, příběh Akontia a Kýdippé, sicilská města. *Jamby* (Ἰαμβοί, *Iamboi*, asi 1 000 veršů) se dochovaly fragmentárně. Z *Lyrických básní* (Μέλη, *Mele*) se mj. dochoval zlomek o zbožštění Arsinoé. Epyllion *Hekalé* (Ἑκάλη) popisovalo v hexametrech příběh o Théseovi a marathónském býku. Dochovaly se části dalších básní hexametrických (*Γαλάτεια*, *Galateia*) a elegických (*Γραφεῖον*, *Grafeion*; píseň o Sósibiově vítězství).

Antologie palatinská obsahuje 64 jeho epigramů. *Súda* zmiňuje báseň *Ibis* (Ἴβις), útok proti Apollóniovi. Kromě již uvedených epigramů se ve středověkých rukopisech v úplnosti dochovaly *Hymny* (Ἕμνοι, *Hymnoi*), pět v hexametrech (na Dia, Apollóna, Artemidu, Délos a Démétru) a jeden v elegickém distichu (na koupel Palladinu). Slovník *Súda* mu přisuzoval také komedie, tragédie a satyrská dramata.

Prozaické dílo: *Katalogy vynikajících představitelů různých disciplín a jejich spisů* (Πίνακες τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμπάντων καὶ ὧν συνέγραψαν, *Pinakes tón en pásē paideiá dialampsantón kai hón synegrapsan*, 120 kn.), zkráceně *Katalogy* (*Pinakes*), které se staly základem pro veškerá další bádání a jež doplnil a opravil Aristofanés Byzantský. Chronologický přehled didaskalií (záznamů o provedení dramatu) se částečně dochoval nápisně. Mimo to je znám velký počet názvů dalších prozaických děl: *Zvyky barbarů* (Νόμιμα βαρβαρικά, *Nomima barbarika*), *O přejmenování ryb* (Περὶ μετονομασίας ἰχθύων, *Peri metonomasiás ichthyón*), *Označování měsíců podle národů a měst* (Μηνῶν προσηγορίαὶ κατὰ ἔθνος καὶ πόλεις, *Ménón prosēgoriai kata ethnos kai poleis*), *O řekách našeho světa* (Περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ ποταμῶν, *Peri tón en té oikúmenē potamón*), *Založení a přejmenování měst a ostrovů* (Κτίσεις νήσων καὶ πόλεων καὶ μετονομασίαι, *Ktiseis nésón*

kai poleón kai metonomasiai), *Soupis zvláštnosti z celého světa sebraných podle míst* (Θαυματῶν τῶν εἰς ἅπασαν τὴν γῆν κατὰ τόπους ὄντων συγγραφή, *Thaumaton ton eis hapasan ten gen kata topus onton syngrafe*), *Proti Praxifanovi* (Πρὸς Πραξιφάνη, *Pros Praxifane*), *Museion* (Μουσεῖον), *Komentáře* (Ἑπομνήματα, *Hypomnemata*). Dále je autorem děl o různých etnických pojmenováních, o závodech, o větrech, o ptáčích, o nymfách apod.

• Lykofrón z Chalkidy

3. stol. př. n. l., za vlády Ptolemaia Filadelfa uspořádal v alexandrijské knihovně díla komiků: *O komedii* (Περὶ κωμῳδίας, *Peri komodias*).

Tragický básník, autor 64 nebo 46 dram, z nichž známe pouze 20 titulů: např. *Aiolos* (Αἰολος), *Andromeda* (Ἀνδρομέδα), *Héraklés* (Ἡρακλῆς), *Prosebnice* (Ἰκέται, *Hiketai*), *Hippolytos* (Ἰππόλυτος), *Oidipús* (Οἰδίπους), *O založení města Kassandreie* (Κασσανδρείς, *Kassandreis*), *Potomci Pelopovi* (Πελοπίδαι, *Pelopidai*), satyrské drama *Menedémos* (Μενέδημος).

Dochovaná báseň *Alexandra* (Ἀλεξάνδρα) je složena z 1 474 jambických trimetrů, jejichž temný obsah tvoří Kassandřiny "věštby": pád Tróje a následná dobrodružství Řeků s odkazy na dějiny Říma.

• Apollónios Rhodský, z Alexandrie

3. stol. př. n. l., epický básník, žák Kallimachův, Zénodotův nástupce ve vedení alexandrijské knihovny. Bývá nazýván "Rhodský" podle místa, kam se uchýlil na sklonku života. Starověká svědectví o něm podávají dva životopisy a slovník *Súda*.

Dílo: epos *Argonautika* (Ἀργοναυτικά, 4 kn.), jediná epická skladba, jež se dochovala z období mezi Homérem a Nonnem. Zlomky: hexametrické skladby o zakládání měst (Alexandrie, Naukratis, Knidos, Rhodos a Kaunos); drobná báseň v chóliambech *Kanóbos* (Κάνωβος); odborné práce *O Archilochovi* (Περὶ Ἀρχιλόχου, *Peri Archilochu*), *Proti Zénodotovi* (Πρὸς Ζηνόδοτον,

Pros Zénodoton), mj. o Hésiodovi, Antimachovi a Homérovi.

• Theokritos ze Syrakús

3. stol. př. n. l., bůkolický básník, žil v Syrakúsách, v Alexandrii a na Kóu. Nejúplnější rukopis, chovaný v Miláně (Bibl. Ambrosiana, cod. 104), obsahuje soubor 30 žánrových obrázků (idyl, jak jeho básně nazývali scholiasté) a několik epigramů. K nim připojme ještě zlomky idyly č. 31 na papyru, úryvek z básně *Bereníké* (Βερενίκη), citovaný Athénaiem, a obrazovou báseň (*carmen figuratum*) *Sýrinx* (Σύριγγις), věnovanou Pánovi, na jejíž autorství panují rozdílné názory.

Časovou posloupnost idyl nelze určit. Básně lze rozdělit podle jejich obsahu na:

a) pastýřské: *Thyrsis* (Θύρσις, č. 1, o smrti Dafnidově); *Zpěváci pastýřských písní* (Βουκολιασταί, *Bukoliastai*, č. 6, příběh Polyfémův a Galateiin); *Kyklóps* (Κύκλωψ, č. 11); *Zastaveničko* (Κώμος, *Kómos*, č. 3, píseň o Amaryllidě); *Dožínky* (Θαλύσια, *Thalysia*, č. 7, o venkovské slavnosti žní). Pastýřské motivy najdeme i v idylách č. 4, 5 a 10 (ženci při práci);

b) mýmy: *Kouzelnice* (Φαρμακείτρια, *Farmakeutria*, č. 2, o dívce přivolávající kouzly zpět svého milého); *Syrakúsanky aneb Slavící Adónida* (Συρακόσσαι ἢ Ἀδωνιάζουσαι, *Syrakosiai é Adoniazusai*, č. 15, ženy na slavnosti Adónidově v Alexandrii); *Aischinés a Thyónichos* (Κωνίσκας ἔρωσ, *Kyniskas erós*, č. 14, popis světa hetér);

c) enkómia (oslavné básně): *Charitky aneb Hierón* (Χάριτες ἢ Ἰέρων, *Charités é Hierón*, č. 16); *Enkómion na Ptolemaia* (Ἐγκώμιον εἰς Πτολεμαῖον, *Enkómion eis Ptolemaion*, č. 17); *Bereníké* (Βερενίκη, zlomek);

d) epická poezie s mytologickým obsahem: *Hylás* (Ἥλας, č. 13, o Hérakleově miláčkovi uneseném nymfou); *Dioskúrové* (Ἕμνος εἰς Διοσκούρους, *Hymnos eis Dioskúris*, č. 22, v hymnické podobě); *Héraklík* (Ἡρακλίσκος, *Hérakliskos*, č. 24, osudy malého Héraklea); *Helenina svatební píseň* (Ἑλένης ἐπιθαλάμιος, *Helenés epithalamios*, č. 18).

e) básně pederastického obsahu: *Zamilovaný* (Ἄιτης, *Aités*, č. 12) a *Písňe pro chlapce* (Παιδικά, *Paidika*, č. 29-31).

V souboru búkoliků a v *Antologii palatinské* je 22 epigramů milostných, náhrobních, věnovacích (pro slavné básníky); ne všechny jsou původní.

• Antimachos z Kolofónu

první polovina 4. stol. př. n. l., předchůdce helénistické poezie, první "učený básník" (*poeta doctus*), autor výpravné básně o událostech v Thébách *Thébais* (Θηβαίς) a eposu ve formě katalogu v elegickém distichu *Lýdē* (Λύδη). Díla *Tabulky* (Δέλτοι, *Deltoi*) a *Artemis* (Ἄρτεμις) se nedochovala.

Ed. B. Wyss, 1936.

• Filétás z Kóu

4. stol. př. n. l., básník a filolog, vychovatel Ptolemaia II. Jeho žáky byli Zénodotos, Hermésianax, Theokritos. Autor sbírky *Neuspořádané glosy* (Ἄτακτοι γλώσσαι, *Ataktoi glóssai*), slovníku méně užívaných a těžko srozumitelných výrazů archaické poezie, básní *Démétér* (Δημήτηρ, v elegickém distichu) a *Hermés* (Ἑρμῆς, v hexametrech, o Odysseově lásce k dceři Aiolově) a eposu o Argonautech *Télefos* (Τήλεφος). Skládal i básnické hříčky (*Paignia*, *Paignia*) a *Epigramy* (Ἐπιγράμματα, *Epigrammata*)

PAGE, *Coll. Alex.*, 90-96.

• Asklépiadés ze Samu

3. stol. př. n. l., v Theokritových *Dožínkách* zvaný Sikelidás, jeden z nejvýznamnějších skladatelů epigramů alexandrijské iónské školy. V *Antologii palatinské* se dochovalo asi 40 jeho epigramů.

GOW – PAGE, *Hell. Epigr.*, I, 44-56; II, 114-151.

• Arátos ze Solů

asi 315/305-240/239 př. n. l., působil v Athénách, kde se seznámil s učením stoika Zénóna, dále v Pelle na makedonském dvoře Antigona Gonata a v Sýrii na dvoře Antiocha I. Jeho astronomická báseň *Zjevy nebeské* (Φαινόμενα, *Fainomena*) se setkala s vel-

kým úspěchem; mnozí ji vykládali a překládali do latiny (Varro Atacinus, Cicero, Germanicus, Avienus). Jeho hymnus *Na Pána* (Εἰς Πάνα, *Eis Pána*), pohřební básně (*Ἐπικήδεια*, *Epikédeia*), didaktické skladby z oboru medicíny (*Ἱατρικά*, *Iátrika*) a drobné verše (*Κατὰ λεπτόν*, *Kata leptón*) se nezachovaly. Pracoval na vydání *Odysseie*.

• Euforión z Chalkidy

3. stol. př. n. l., knihovník v Antiochii za vlády Antiocha Velikého, autor epyllií. *Súda* uvádí pouze tři jeho díla: *Hésiodos* (Ἡσίοδος), *Mopsopia aneb Rozmanitě legendy* (Μοσσοπία ἢ Ἄτακτα, *Mopsopia é Atakta*, neuspořádané příběhy z Attiky) a *Věštby splněné po tisíci letech* (Χιλιάρδες, *Chiliades*, 5 kn.). U názvů dalších spisů není jasné, zda označují části děl uvedených ve slovníku *Súda*, nebo zda patří dílům samostatným. Zachovaly se pouze zlomky: *Prokletí aneb Zloděj vázy* (Ἄραι ἢ Ποτηριοκλέπτης, *Arai é Potériokleptés*), *Thrák* (Θρᾶξ, *Thráx*), *Hippomedón starší* (Ἴππομέδων), *Ínachos* (Ἴναχος), *Hyakinthos* (Υάκινθος), *Filoktétes* (Φιλοκτῆτης). V *Antologii palatinské* se nacházejí dva jeho epigramy. Prozaická díla: *Historické komentáře* (Ἱστορικά ὑπομνήματα, *Historika hypomnémata*), *O Aleuadech* (Περὶ Ἀλευάδων, *Peri Aleuadón*), *O hrách isthmijských* (Περὶ Ἴσθμίων, *Peri Isthmión*), *O lyrických básnicích* (Περὶ μελοποιῶν, *Peri melopoión*), spis o Hippokratově jazyce (jde-li o Euforiónovo dílo).

POWELL, *Coll. Alex.*, 28-58.

• Alexandros Aitólos

z Pleurónu, 3. stol. př. n. l., knihovník v Alexandrii a poté na dvoře Antigona Gonata. Autor tragédií, elegií *Apollón* (Ἀπόλλων) a *Múzy* (Μούσαι, *Músai*), epyllií, epigramů a básně *Zjevy nebeské* (Φαινόμενα, *Fainomena*) podle Arátova vzoru.

POWELL, *Coll. Alex.*, 121-129.

• Héróndás

3. stol. př. n. l., autor mímiambů, literárních mímů v chóliambech. Dochovalo se jich osm

(poslední z nich neúplně) na papyru, který byl objeven v r. 1890. Náměty a postavy čerpají tyto skladby ze života: vystupují zde kuplířky, dohazovači, učitelé, ženy přinášející oběti Asklépiovi, žárlivá hostinská, přítelkyně, švec, ženy při obědě. Svou úlohu zde hrají sny. Zlomky dalších mímiambů známe zprostředkovaně.

• **Moschos za Syrákús**

2. stol. př. n. l., gramatik, žák Aristarcha ze Samothráky, bůkolický básník. Dochovaly se zlomky citované Stobaiem, dvě básně ob-

sažené v *Antologii palatinské* a epyllion *Európe* (Εὐρώπη, 166 hexametřů), příběh Európy a Dia-býka.

• **Bión ze Smyrny**

konec 2. stol. př. n. l., bůkolický básník, napodoboval Theokrita, působil na Sicílii. Jeden z jeho žáků ho oslavil v *Žalozpěvu* (Ἐπιτάφιος, *Epitafios*). Napsal zřejmě žalozpěv na Adónida (98 hexametřů), za jehož autora bývá označován také Theokritos. Dílem jednoho z jeho napodobitelů je svatební píseň o Achilleovi a Déidameii.

skladbách čtyř knih *Původů*, byl kromě jiného i mimořádně zúžen a zdá se, jako by tu šlo o pokračování vědecké práce. Každé *aition* v podstatě odpovídalo jedné učené otázce, např.: Proč se na Paru konají oběti Charitkám bez doprovodu flétny a bez věnců? Proč se v Argu nazývá jeden měsíc měsícem beránka? Proč socha Artemidy z Leukádie nese na hlavě moždír? V prvních dvou knihách byl rámeček pro výklad takových otázek tvořen rozhovorem básníka s Múzami; v ostatních knihách následují po sobě jednotlivá *aitia* bez zjevné souvislosti. Do konečného vydání *Původů* zařadil Kallimachos na závěr *Bereničinu kadeř* (o níž byla řeč v předchozí kapitole), jediné z jeho děl, které lze s jistotou datovat (246/5 př. n. l.). Pocta Bereníce jako nové královně se časově shodovala, jak již bylo řečeno, s jistým mimořádně příznivým obratem v Kallimachově životě: Apollónios byl totiž zbaven vedení alexandrijské knihovny a její řízení přešlo na Eratosthena.

Iamboi

Jeden z nejobsáhlejších kallimachovských papyrů, který byl uveřejněn v r. 1910 (P. Oxy. 1011), nám zprostředkoval významné části třetí a čtvrté knihy *Původů* a následně také knihy *Jambů* (1-5, 12, 13). V tomto pozdně antickém "vydání" Kallimachova díla (papyrus pochází z konce 4. stol. n. l.) na sebe *Původy* a *Jamby* bezprostředně navazovaly. Lze se tedy domnívat, že toto pořadí stanovil sám autor. Závěrečná část *Původů* končí jakýmsi autorovým vydavatelským dodatkem. Upozorňuje zde na následující dílo, označované výrazem *πεζὸς νόμος* (*pezos nomos*, frg. 112, v. 9 Pfeiffer). Srovnáním s Horatiovým vymezením pojmu "satira" ("*musa pedestris*" – "*nevzletná Múza*": *Saturae* [Satiry], II, 6,17) a "komedie" ("*sermo pedester*" – "*nevzletná mluva*": *De arte poetica* [O umění básnickém], v. 95) zjistíme, že se zde jedná právě o *Jamby*. Jamb začíná v Hippónaktově duchu (frg. 191, v. 1: Ἀκούσαθ' Ἴππώνακτος, *Akúsath' Hippónaktos*, "*Poslyšte Hippónakta*") a právě dílo tohoto básníka se stalo vzorem pro psaní osobních invektiv jambickým veršem. Lze-li usuzovat z toho, co se dochovalo, pak byla zhruba polovina skladeb (1-5 a 13) zaměřena na útočnou literární kritiku, nechyběly však ani náměty mytologicko-literární.

Hekalé

Drobnou skladbou *Hekalé*, jež v jednom tisíci veršů pojednávala o Théseově boji s marathónským býkem, se Kallimachos obrátil k epice; téma se

podobá tomu, jež Apollónios Rhodský rozvinul ve čtyřech knihách *Argonautik*. Kallimachos však zbavil epos jeho příznačných rysů tím, že věnoval značný prostor prvkům osobním, jako je např. líčení chudoby stařenky Heikalé, která hostila Thésea, nebo popis střední stravy hrdinovy; v tomto případě jde o výjev později napodobený Ovidiem či nám neznámým autorem v básni *Moretum*, obsažené v *Appendix Vergiliana*. Objevily se i úvahy, zda i tato básnická skladba nesouvisela s literární polemikou, jež tak mocně ovládala autorovu mysl, a zda snad báseň není jakousi ‘odpovědí’ na *Argonautika*. Pfeiffer však dokázal, že pokud existoval mezi oběma básníky vůbec nějaký vzájemný vztah, byl to Apollónios, kdo využil epyllia svého staršího soupeře. Máme-li pokládat za věrohodný údaj z Kallimachova životopisu, obsažený ve slovníku *Súda*, podle něhož lze osobu napadenou Kallimachem v básni *Íbis* ztotožnit s Apollóniem, znamená to, že spor s Apollóniem Rhodským probíhal na velmi nízké úrovni. Ze skladby *Íbis* se dochovaly dva citáty, a to ve scholiích ke stejnojmenné básni Ovidiově, který Kallimacha napodobil (frg. 381 a 382 Pfeiffer). Právě z nich zjišťujeme prázdnotu a nízkost výpadů. Je přirozené důvod zpochybnit zprávu o totožnosti osob, kterou ze svého zdroje převzal slovník *Súda*, avšak je rovněž třeba přiznat, že spolehlivost tohoto údaje “není o nic větší a ani o nic menší než věrohodnost výčtu jmen, jež se skrývají pod označením *Telchínové*. Obě informace pocházejí od gramatiků, nikoliv však z *Byzance*” (Pfeiffer). Nesnášenlivost a osobní zášť zde sehrály svou roli vedle neshod v názorech na nejlepší způsoby, jak skládat poezii. P. M. Fraser ve snaze přehledně popsat a zhodnotit “obzor” Kallimachův a jeho protivníků poznamenal: “*Jejich svět, to byl maličký, uzavřený svět vzdělanců*”, prostoupený “*jednostrannými obavami*”.

2. Apollónios Rhodský

V tomto “malém světě” mohl i neúspěch při ‘veřejném’ předčítání vlastního díla (tedy jeho přednesení před omezenou skupinou literátů) znamenat pohromu. Tak tomu bylo pravděpodobně i v případě Apollóniově, jak dokládá poněkud zmatené vyprávění v životopise, jehož autor není znám a jenž se dochoval spolu se scholii (*Biographi Graeci*, p. 50, ed. Westermann). Zde čteme větu, která si takřka vzorově protiřečí: “*Básnictví se začal věnovat pozdě; ještě jako mladík (ἔτι ἐφῆβον ὄντα, eti efébon onta) prý pořádal čtení ze svých ‘Argonautik’ a říká se, že byl zavržen (κατεγνώσθαι, kategnósthai, “odsouzen”). Jelikož nebyl s to snést hanbu, jaké byl proto vystaven před svými spoluobčany, stejně jako urážky a pomluvy ostatních básníků, opustil své město a odebral se na Rhodos*”, kde své dílo přepracoval.

Je zřejmé, že slovo ἐφῆβον (*efébon*, ak. sg.) použité v tomto úryvku vzbuzuje nedůvěru, a to jak proto, že následuje bezprostředně poté, co bylo řečeno, že Apollónios začal skládat poezii “pozdě”, tak i proto, že další zmínka se týká soudu “o s t a t n í c h básníků”, což znamená, že Apollónios byl jedním z nich. Existuje podezření, že toto slovo nahradilo původní označení, vztahující se k jeho úřadu představeného knihovny. Taková historka vznikla právě proto, aby budila pochybnosti. Její funkce vychází ze skutečnosti, že v šesti případech

**‘Pre-edice’
Argonautik**

